

het zijne met bedrog, en laat u vergenoegen met uw bezoldigingen".¹⁸⁾

Het gaat niet aan, de drie gevallen, in het Nieuwe Testament, waar we van geloovige militairen lezen, op één lijn te zetten. Christus heeft het groote geloof van den hoofdmans in Kapernaum geprezen, en zijn dienstknecht genezen, Matth. 8: 5v, en later werd de hoofdmans Cornelius met heel zijn huis gedoopt en opgenomen in de gemeente, Hand. 10. Doch hier is de kwestie niet aan de orde. Dat is wel weer eigenaardig; het geloof stelt het probleem niet zonder meer; maar een beroep voor het recht van den oorlog staat alleen met deze plaatsen toch niet sterk. Ook al niet, wijl de Romeinse officieren in Palestina in dien tijd voornamelijk politiedienst verrichtten.

Ter beslissing is het geval van de verbinding geloof-en-militair-zijn voorgelegd aan Johannes den Dooper. De tollenaars en de soldaten, die door zijn prediking tot inkeer waren gekomen, vreesden dat hun beroep onverenigbaar was met den doop.¹⁹⁾ Johannes wijst hun nu den weg der bekeering in de uitoefening van hun beroep. Inderdaad werd de kwestie door de benauwde conscientie der soldaten niet gesteld, omdat zij plotseling een anti-militaristisch gevoel in zich voelden opkomen. Hun beroep was voor hen niet zoozeer een kwestie, als wel de manier, waarop zij het tot op dat moment, naar de zede van het koloniaal garnizoen, hadden uitgeoefend. Die manier zagen ze plotseling als goddeloos, vanwege hun ruw schenden en rooven. En het is juist, dat Johannes dat in hen gispt. Maar toch, indien de kwestie ergens moest gesteld worden, dan hier. Want het beroep en de ruwe wijze van uitoefening ervan waren voor het besef der soldaten wel zoowat onlosmakelijk aan elkaar verbonden.

Men moet nu niet de slavernij-kwestie hier aanvoeren. Want de slavernij is ook op zichzelf niet ongeoorloofd.²⁰⁾ Het feit, dat ze algemeen werd afgeschaft onder invloed van het Christendom moet ons niet tot de conclusie brengen, dat God in het Oude Testament pertinent ongeoorloofde dingen regelde. En dat Paulus het in stand houden van in zichzelf immoreele verhoudingen aanbeval.

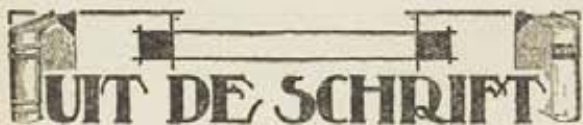
* * *

Het is zeker waar, dat het onderzoek totnogtoe ons niet heel makkelijk conclusies aan de hand doet voor ons handelen in dezen tijd. Dit is een gevolg van den totaal anderen historischen achtergrond bij de Nieuw-Testamentische gegevens, welke we bespreken, dan die van onze dagen. Met nadruk zeggen we: een historische achtergrond is geen bevel.²¹⁾

W

R. S.

- 1) Prof. Dr. D. Plooy, in Kerk en oorlog, blz. 30, 31.
- 2) Dr. A. Kuyper, Gemeene Gratie, III, blz. 193.
- 3) Dr. H. Colijn, Saevus Tranquillus In Undis, Toelichting op het anti-revolutionair beginselprogramma, Amsterdam, 1934, blz. 488 en 490. Daar wordt beide malen verwezen naar een nog te noemen art. van Prof. Grosheide. Dit artikel weersprekt echter reeds in zijn eerste alinea de opvatting, dat het in Rom. 13 alleen zou gaan over de bevoegdheid der overheid tegenover de eigen onderdanen.
- 4) Heering, Zondeval, blz. 27.
- 5) Van Bruggen, Van het zwaard, dat de Overheid draagt, blz. 14.
- 6) Pieters, The christian attitude towards war, blz. 14.
- 7) Ds S. G. de Graaf, De heilige schrift, het koninkrijk Gods en de oorlog, 2e druk, Sluis, z. j. blz. 11, noot.
- 8) Van der Valk, Bijbel, oorlog, vrede, blz. 53, 54.
- 9) Voor de formulering der kwestie kan men zien Dr. F. W. Grosheide, Romeinen XIII en de oorlog, A.R. Staatk., medl. uitg., 1932, blz. 49.
- 10) Grosheide, a.a. blz. 51.
- 11) Dezelfde, a.a. blz. 52.
- 12) Dezelfde, a.a. blz. 53.
- 13) Dezelfde, a.a. blz. 53.
- 14) Dezelfde, a.a. blz. 50, 51.
- 15) Calvijn, Institutie, IV, 20, 11.
- 16) Bavinck, Oorlog en Christendom, blz. 38 v.
- 17) De Graaf, a.w. blz. 11.
- 18) Heering, a.w. blz. 28.
- 19) J. van Andel, Het evangelie naar de beschrijving van Lukas aan de gemeente toegelicht, 2e druk, Kampen, 1932, blz. 67.
- 20) Grosheide, a.a. blz. 51, 53.
- 21) Dezelfde, a.a. blz. 51.



UIT DE SCHRIFT

De goede Herder bij de kwade herderin.

Alzoo werd God na dezen den lande verboden.

2 Sam. 21: 14 c.

Als Rizpa bij de zeven galgen, waaraan even zoovele kinderen hangen van haar grooten Saul, de wacht houdt, klaagt elke dag- en nachtwaak over de onvruchtbaarheid van deze dorre moeder, over den lediggang van deze al te late herderin, die slechts kan waken over dooden. Maar terwijl de galgenheuvel zeventvoudig schande spreekt over Saul, en ook over Rizpa's liefdeleven, daar wendt God dien oordeelsroep ook naar het volk toe, opdat dat volk, en ook zijn koning David, zich wachten zouden voor het kwaad van Saul. God geeft geen document van zijn vervloeking van de zonde van een voorgelicht, of Hij legt het ter bekeering onder de oogen van het levend na-

geslacht, opdat het leve, en nog in dezen dag bedenke, wat tot zijn vrede dient. Zoo is de late herderin, die slechts moeder zijn kan in het vleeschelijke Israël, door God tot teeken opgericht in het levend Israël van heden, opdat voortaan ook Israël zijn zou wat zoo heette. God laat dezelfde vrouw, die eens de aandacht van het gansche volk trok bij de botsing der drie grootste avonturiers van Israël, nu óók de aandacht van dat gansche volk weer trekken, nu zij niet meer dramatische figuur is in het spel van wilde hartstochtwoeling, doch zendstation van eenzame, maar krachtige gebeden: God, geef toch regen, erbarm U, Heer. Die vrouw en die gebeden trekken zóó de aandacht, dat men den koning David ervan hoedschap. En David neemt wel goede nota van wat zij gedaan heeft. Hij hoort, dat zij gewaakt heeft bij die zeven galgen, en dat nu elke dag en elke nacht van wake een roepen was tot God om regen.

Riep zij alleen om de eer van Saul te redden, al was 't alleen nog maar in een eenzaam graf voor zijn gevloekte kinderen? Het kan zijn; en wie zich ophoudt met zielkundige karakterstudie, die trachte het maar uit te vinden, als hij kan. Voor ons intusschen heeft iets anders toch de aandacht. Dat andere is dit.

Heeft Rizpa iets beteekend met haar stage lijkenwacht voor het beslechten van den twist des Heeren met Zijn volk? Dat is een vraag, niet psychologisch, maar theologisch van belang. En hierop antwoorden wij volmondig: ja! Want waardoor wordt God straks „verboden”? Let op, Hij wordt „den lande” niet „verboden” door het zeventvoudig offer zonder meer. Men offert Sauls kinderen op tot in het heilig zevental toe, maar — niets verandert er. De nood houdt aan. De koning trekt weer naar zijn huis. Het volk doet eveneens. De tempel wordt wanhopig, een Joël toont den hongersnood als inzet, door-gang van het jongste oordeel; en — de plaats des doods, waar zeven galgen staan, wordt geen heiligdom voor volksgebeden. Het opus operatum, vindt men, is volbracht. Dat is te zeggen: het offer is den Heere aangeboden; nu kan men verder niets meer doen. Men moet nu maar het beste er van hopen.

Maar men vergat, dat elk offer, ook een zoen-offer, slechts waarde heeft, en kracht heeft, in en door gebeden. Van die gebeden echter hoort men niets. Wel ziet men dit, dat ook het volk zelf in verval leeft. Immers, reeds het feit, dat God nog nà dat offer den nood laat blijven, en eerst verhooring schenkt, als Rizpa aan blijft houden, reeds dat bewijst ons, achteraf, dat niet de offerdaad, als zoen-daad „op zichzelf” genomen, maar daarbij óók Rizpa's eenzaam dragen van den last van 'theele volk in het heel alleen God smeeken om regen en om leven voor het gansche volk, en om het sluiten van het graf van het oude koningshuis, door God erkend is als een factor, die althans profetische beduidenis, en kracht van profetie erlangde.

Want ook dat levend heden van David en van zijn volk had nóódig, weer in te zien, dat God niet tevreden is met een offer-zonder-meer. Het kwaad ligt voor de deur, hetzelfde, dat Sauls gravenreeks geopend, en zijn graven zelf verstrooid heeft, hier een, daar een. Zijn Davids zonen niet eens priesters geweest? Maar daar ligt Saul's zonde, die hem ten val bracht, voor de deur in het nieuwe koningshuis. Heeft David niet zijn volk geteld, en was die telling soms geen uiting van koningstrots, die zich niet in laat binden, óp laat heffen, door het besef, dat in het theocratisch koninkrijk de rechte koning het is, die het meeste dient? Is David reeds in alles radikaal bekeerd vā de oude ketterij, die hem eens Saul den raad liet geven, den Heere door een offer om te koopen, tót de prachtige gedachte van Psalm 51: Gods offers zijn een gansch verbroken geest? Wij rekenen niet, en pluizen niet. Wij zeggen slechts: uit het feit, dat nà de executie van Sauls zonen nog zóó lang de nood bleef aanhouden, en Rizpa, hetzij enkele weken, hetzij enkele maanden, alleen geworsteld heeft bij God, alleen dat feit reeds zegt genoeg. God heeft de oogen van het volk hier heéngedwongen naar die vrouw, om het te leeren, dat slechts dáár een offer óffer is, waar de rechter over den ander aanklager van zichzelf is, waar de schuld van den één in 't solidariteitsgevoel van 't theocratisch volk terstond de schuld wordt van den ander, en zoo de een de lasten van zijn naasten draagt; en waar een koning met dezelfde pen een vonnis teekent, en psalm 51 schrijft: zijn eigen vonnis. Droeg David eens de lasten van zijn volk toen Goliath het dreigde? Maar Rizpa draagt vandaag de lasten van haar volk, als zeventvoudig haar de dood toegrijnst.

Alzoo werd „G o d”, „verboden”. En daarin schoof de „HEERE” weer 't rookgordijn weg, dat Hem had onttrokken aan het oog van Israël. Zoo komt de Goede Herder van de hoogten af, waarop de late herderin beweent, dat zij geen moeder was in Israël vā Israël. En aldus werd de Heere den lande verboden. O Goede Herder, die de kinderen Israëls wekt uit souverainen wil, en die de dorre moeder in, maar niet vā Israël, laat zien in deze dorheid, opdat er weer geboorten zouden zijn in het koninkrijk der hemelen! O Goede Herder, die

ons niet doet vragen, hoe het met de ziel van Rizpa stond, maar die ons zegt, dat God, die „raven roepen” hoort, óók deze vrouw gehoord heeft! O Goede Herder, die in de schorre keel van een, die zich aan Israëls boom een dorren tak weet, nog kracht van profetie gelegd hebt! Een profetie, die dóórklinkt in de psalmen, die wij Zondag zingen zullen. „Gods offer is een gansch verbroken geest”; — leer ons dat zeggen, niet ten aanzien van den zeventvoudigen dood, te laat, te laat, maar in de kracht van het zeventvoudig leven, in de wieling en de woeling van het theocratisch Godsrijk. —

K. S.



„De Heraut” inzake doop en „pluriformiteit der kerk”

V.

Deze week zullen we ons zelf onbeschroomd in de rede vallen, door even te antwoorden op een tusschen-tijdsche interruptie van „De Heraut”. Hoewel dit orgaan herhaaldelijk er bezwaar tegen inbracht, als men op een loopende reeks reeds reageerde, eer het blad uitgesproken was, wordt thans van dezen regel door „De Heraut” afgeweken. Gedachtig aan het feit, dat binnenkort „De Heraut” in zomervacantie verschijnt, en dus waarschijnlijk op mijn duplicat niet reageerde zal in dien tijd, en begeerig, om alle misverstand weg te ruimen, wil ik met genoegen nog even antwoorden op bedoelde interruptie. Van mijn kant zal ik het blad zoo beleefd behandelen, als het zelf begeert, en derhalve wat het opmerkt over mijn „Open Brief” beantwoorden als het is uitgesproken.

Bedoelde interruptie knoopt zich vast aan het feit, dat ik enkele weken geleden betoogde, dat Zwinge reeds heel vroeg met anabaptisten in Zürich te maken had, zóó vroeg, dat daarmee verviel de bewering van „De Heraut”, dat de Wederdoopers den doop (wederdoop) begeerden, omdat hij in de ROOMSCHE kerk geschied was, wijl er natuurlijk nog geen gevallen aanwezig waren van een vroeger in de Gereformeerde Kerk gedoopt zijn.

„De Heraut” (de andere door mij genoemde argumenten voorts onbesproken latende) antwoordt nu: dat zegt me niets, want ik had het niet over Zwitsersche maar over Nederlandsche Wederdoopers.

Nu zou ik het volgende antwoorden willen:

a. In het algemeen vraagt men zich af: waarom dan „De Heraut” zich beriep op Calvijn, en op den Consensus Bremensis. Zijn de gezichtsvelden der belijdenissen uit den bloeitijd inderdaad zóó beperkt, als „De Heraut” althans in het geval der bestrijding der anabaptisten ons wil duidelijk maken, dan rijst de vraag: moet men dan aannemen, dat ook Calvijn speciaal over de Nederlandsche anabaptisten het heeft, en de predikanten in Bremen desgelijks? Of spreken ze over de anabaptisten in het algemeen? Het antwoord is voor mij niet twijfelachtig.

b. Het internationaal verkeer was in die dagen zóó groot, en het contact met ook buitenlandse anabaptisten zóó veelvuldig (men denke maar eens aan de expeditie naar Keulen, en het contact met Munster), dat reeds alleen om die reden een veroordeling van de anabaptisten in het algemeen in de lijn der bedoelingen der belijdenis ligt.

c. Ook al zou „De Heraut” gelijk hebben, dan zou dat nog niets wegnemen van wat ik tegen het blad aanvoerde. Ik heb n.l. aangetoond, dat er ook in Nederland vóór de opstelling der Nederlandsche belijdenis Wederdoopers waren, die zich lieten herdoopen, ook al waren ze in een niet-roomsch instituut vroeger gedoopt.

d. Dat het niet tegen het roomsch-zijn van den doop in eerster instantie, doch tegen den doop-zonder-belijdenis ging, blijkt ook uit den naam, dien de Wederdoopers ontvingen. Het trekt immers de aandacht, dat ze behandelbaar niet Anabaptisten doch Katabaptisten geheten worden; d.w.z. menschen die tegen den (tot nu toe als kinderdoop) algemeen aanvaardden doop zijn (vandaar de reeds gereleveerde beschuldiging, dat ze de eenheid der kerk scheuren). Parallel daarmee loopt het feit, dat ze soms Wiedertäufer, en soms Wiedertäufer genoemd worden. Al hebben velen het „Wider” met het „Wieder” verward, het neemt toch niet weg, dat „wider” (tegen) iets anders is dan „wieder” (nog eens).

e. Wanneer dan ook Samuel Maresius in zijn „Foederatum Belgium Orthodoxum” (1652) een „exegese” geeft van de Nederlandsche geloofsbelijdenis, laat hij niet alleen in zijn voorrede (Praefatio) over de uitlegging der belijdenis, maar ook in die uitlegging zelf telkens weer zien, dat de Nederlandsche geloofsbelijdenis een breed gezichtsveld geopend heeft, en ter dege met de internationale verhoudingen rekening hield.

f. Dit blijkt bij Maresius ook in de uitlegging van het in geding zijnde artikel 34 zelf. Daar wordt in de behandeling van de passage over „den eenigen doop”, dien men niet herhalen mag, niet alleen op de roomsch-gewezen, doch ook op de practijk der oude kerk, die niet de toenmalige (en dan speciaal Nederlandsche) Anabaptisten, doch over den anabaptismus (af-gedacht van de toenmaals Anabaptisten genoemde sectarissen) heeft gehandeld, gelijk deze anabaptismus was veroordeeld in de donatisten, novatianen, merobaptisten, marcionieten; zelfs de oude christelijke keizers worden er bij te pas gebracht in hun strijd tegen

een zeer oude Maresius, als hij gehandeld is, en worden, gewag van de aan de kerk. Tegen DEEL van h van de dona hi onwettige op, wat ze al naar ook tegen niet roomsc men bij de dw e Maresius m derlandsche W te bezwaar lag. Uit de door ook in Nede nog eens gedc koop waren. aldelijk en on over oogen moet vergist, en v at dit niet is. Het is dan o elvins uitspra er te nemen. en verzoek niet an een blad kon hier de herin anwending v rig nummer ei Herinnert m agen voor een an Nederlanders weering, dat de ar zou uillaten ander op de buit e strijden. We moeten e bedoelingen d en onzuiver be elijdenis ten om e Utrecht tegen waren. Mocht he t inderdaad ook ng eens hebben as vóórdat de l die de bewijzen staan met de n noten.

„De Jongeren”.

Wanneer ik hie el ik de jonge lken en wel he lamen zijn. Ik en Theologisch es jongere pre on op een wijze doot. Zij — h als Dr Bouma, ebedsgedachte, er tot opbloei e rond zeer een tgang, gehoorz men naar de merken te pr erkennen is. Ook eerde, zoid, eligheid schuldi rwoord in het g onderzoek no elding des Woor en eenzijdig v am hierin na IE at ons nu toez eezigheid, die En dat ik nu e Bavinck in zij Jaten ik de bro en”. En nu v lerdad is een en, van de jonge zo kort moge en. Wij zijn, hierover kan t de verbonde het bij de jonge eerd hebben — enig en van Pr aiek en de hom en het verbond e in gehamerd h e voor ons p r. Iets waarvoor et staan in h eek. Bovendien eers geweest v e verbond nog e artikelen o.a. eider. Men mo